

Фондация RiskМонитор

2009

НОРМАТИВЕН ПРОФИЛ НА
ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ
В БЪЛГАРИЯ
ДЕЙСТВАЩА И ВЪЗМОЖНА
ЗАКОНОДАТЕЛНА ПОЛИТИКА

10

**НОРМАТИВЕН ПРОФИЛ
НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ В БЪЛГАРИЯ**

Фондация **RiskMonitor**

ДЕЙСТВАЩА И ВЪЗМОЖНА ЗАКОНОДАТЕЛНА ПОЛИТИКА

юли 2009 г.

Д-р Ива Пушкарова

**НОРМАТИВЕН ПРОФИЛ НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ В БЪЛГАРИЯ
ДЕЙСТВАЩА И ВЪЗМОЖНА ЗАКОНОДАТЕЛНА ПОЛИТИКА**

Фондация „**РискМонитор**“
София, 2009, 978-954-92501-1-4

Фондация **РискМонитор**
България, София 1000, ул. Аксаков 46
ел. поща: riskmonitor@riskmonitor.bg
<http://www.riskmonitor.bg/>

Настоящата публикация се осъществява с подкрепата на Институт „Отворено общество“ – София, и на Тръста за гражданско общество в Централна и Източна Европа.
Изложените в нея мнения и позиции принадлежат единствено на авторите на този материал.
Те по никакъв начин не могат да се приемат за израз на мнения и позиции на донорските организации.

**ИНСТИТУТ
ОТВОРЕНО
ОБЩЕСТВО
СОФИЯ**

Trust for Civil Society
in Central and Eastern Europe

Съдържание

I. ВЪВЕДЕНИЕ	5
II. РЕЗЮМЕ	7
III. ДЕЙСТВАЩИЯТ НОРМАТИВЕН ПРОФИЛ НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНА ДЕЙНОСТ: ПОСТАВЯНЕ НА ПРОБЛЕМА	10
1. Общи положения. Тенденции	10
2. Основни признаци на организираната престъпна дейност, установени в наказателния закон	22
3. Организираната престъпна дейност в ненаказателните закони	28
IV. ВЪЗМОЖНИ ЗАКОНОДАТЕЛНИ ПОЛИТИКИ	32
1. Политика на вътрешна съгласуваност на нормативната рамка	32
2. Политика на съгласуваност с международни правни стандарти	33
V. БИБЛИОГРАФИЯ	35
VI. ПРИЛОЖЕНИЯ	37
Приложение 1. СПРАВКА ЗА ДЕЙСТВАЩИТЕ АКТОВЕ, ОТНОСИМИ КЪМ ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНА ДЕЙНОСТ В БЪЛГАРИЯ	37
Приложение 2. ГРАФИЧНО ИЗОБРАЖЕНИЕ НА НОРМАТИВНИЯ ПРОФИЛ НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ В БЪЛГАРИЯ	39
Приложение 3. ГРАФИЧНО ИЗОБРАЖЕНИЕ НА ОТНОШЕНИЕТО НА ФОРМИТЕ НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНА ДЕЙНОСТ (ГРАНИЧНИ ХИПОТЕЗИ)	40

Използвани съкращения

ЕС	Европейски съюз
ЗБТХ	Закон за борба с трафика на хора
ЗИД	Закон за изменение и допълнение
КБТХ	Конвенция на Съвета на Европа за борба с трафика на хора, 2005 г., CETS № 197
КРБ	Конституция на Република България от 1991 г.
Конвенция Европол	Конвенция на основание на чл. К.3 от Договора за Европейски съюз за създаване на Европейска полицейска служба
КТОП	Конвенция на ООН срещу транснационалната организирана престъпност
МОМ	Международна организация по миграция
МОТ	Международна организация на труда
НК	Наказателен кодекс
НСИ	Национален статистически институт
НСЛС	Национална следствена служба
НПК	Наказателно-процесуален кодекс
ООН	Организация на обединените нации
ПТХ (Протокол за трафика)	Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика с хора, особено жени и деца, допълващ КТОП
РР № 2008/841/ПВР	Рамково решение № 2008/841/ПВР на Съвета на ЕС от 24.10.2008 относно борбата с организираната престъпност
СЕ	Съвет на Европа
ЦИД	Център за изследване на демокрацията

НОРМАТИВЕН ПРОФИЛ НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ В БЪЛГАРИЯ

ДЕЙСТВАЩА И ВЪЗМОЖНА
ЗАКОНОДАТЕЛНА ПОЛИТИКА

I. Въведение

**„Законът управлява хората,
а разумът управлява закона“**

(Т. Фулър)

Настоящото изследване цели да установи нормативния профил на организираната престъпна дейност в България и да предложи законодателни политики за неговото усъвършенстване. Нормативният профил представлява кратко систематизирано описание на съществените характеристики на това явление, чрез които то е очертано в действащото българско законодателство, включително национални и международни наказателни и административни нормативни актове и разпоредби за предотвратяване и контрол върху организираната престъпна дейност и съдебната практика върху тях.

Повечето аналитични трудове в материята се съсредоточават само върху отделни аспекти от този профил. Извън обхвата на анализа остава цялостният концептуален образ на явлениято, равнището на изчерпателност на уредбата, нейната вътрешна съгласуваност, логика на развитие и социална адекватност. Силно повлиян от подход на автоматично и некомпетентно възпроизвеждане на абстрактни международни стандарти и амбиции за тяхното надхвърляне, през последните години този образ беше нарушен от редица непоседователни законодателни инициативи, които задълбочиха разминаването му с реалния профил на организираната престъпна дейност и усложниха отграничаването му от други явления. Това позволи отрицателно развитие на нормативния профил, които дават основание законът да бъде оценяван като неефективен: противоречиво, небалансирано и свръхпроменливо законодателство с колизиращи и повтарящи се разпоредби и неясни понятия, некачествено инкорпориране на международни стандарти. Напоследък се развива тенденция на заличаване на граници между явления на организираната престъпна дейност и явления извън нея, както и между престъпно и непрестъпно поведение, която е последица от непознаването на обективните явления и процеси от страна на законодателя и липса на стратегия за ефективен контрол върху тях.

Като изяснява основните нормативно установени характеристики на организираната престъпна дейност и системните връзки между тях, изследването позволява да се направят обобщени изводи за ефективността на българската законодателна политика срещу организираната престъпност в помощ на законодателя.

II. Резюме

1. Нормативният профил на организираната престъпна дейност е изграден от основните нормативно установени признаци на това явление. Поради липсата на законово определение, което формално да ги обозначи, те се извличат чрез тълкуване.

2. Организирана е всяка умишлена престъпна дейност, която се извършва от две или повече лица по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, както и дейността по образуване, ръководене, финансиране и участие в такова сдружение. Нейният нормативен профил се свързва с понятията за престъпно сдружение и форма на организирана престъпна дейност. *Престъпното сдружение* е установено в закона трайно и структурирано сдружение на две или повече лица, създадено с цел извършване на едно или повече умишлени престъпления от определен вид. Основните белези, чрез които е очертано в законодателството, са численост на състава, трайност, наличие и степен на развитие на организационната структура, вид и сложност на предмета на дейност. *Формите на организирана престъпна дейност* (образуване, участие, ръководене и финансиране на престъпно сдружение) са дейности, подпомагащи изпълнението на целите на сдружението. Те по принцип не зависят от съдържателните и организационните особености на дейността му.

3. Организираната престъпна дейност е идентифицирана като значим наказателноправен проблем още с първия български наказателен закон. Той поставя началото на редица традиции в нормативното ѝ отразяване. Съвременната уредба, относима към нея, обхваща две големи групи нормативни източници: вътрешни (национални) и международни.

4. Нормативният профил е изграден от вътрешноправни разпоредби, създадени главно под засилващото се влияние на международните актове. То определя две направления в нормотворчеството, повлияни от различни законодателни и законодателнополитически подходи. Първото и приоритетно създава законодателство, обусловено едностранно или основно от международен акт, типично чрез рецепция. Второто направление, което постепенно губи самостоятелно значение, се проявява в законодателство, мотивирано приоритетно от вътрешнополитически съображения, изхождащи от непосредствените проблеми на противодействието на престъпността. Двете направления разкриват различна концептуална основа и нормативно-технически

способи. Всяко създава уредба, която не е предмет на съзнателни усилия за съгласуване със завареното положение и това поражда вътрешни противоречия както между двете направления, така и между законодателните инициативи по всяко от тях.

5. Самостоятелна тенденция е възникването на нормативни актове с ненаказателен превантивен и репаративен характер, предназначени да допълват наказателната политика. В частта, в която касаят нормативния профил на явлението, те пораждаат сериозни възражения.

6. Някои от тях са заимствани от законодателство на гържави, чиито правни системи не познават делението на правото на клонове или изостават в практическото му прилагане. Поради това първоизточникът регулира едновременно наказателни и административни материални и процесуални въпроси, които при рецепция следва да се разделят и отнесат към различни нормативни актове. Това е сложен процес, който, първо, изисква изключително отговорно и компетентно боравене с инструментите на законодателния процес, за каквото в българската практика липсват примери, и второ, заличава логиката на първоизточника. То прави несигурно предположението, че частичното заимстване ще породи ефекти, подобни на тези, които реципираният акт поражда в оригиналната си правна среда. Проблемите се изострят от традиционно неангажирания подход на законодателя, който предпочита автоматична рецепция. Първоизточникът обикновено бива реципиран с частично запазване на смесения му характер и изкуствени опити да се ограничи съвместното му действие с НК.

7. Пряка последица от това е тенденцията ненаказателните закони да предлагат собствени определения на понятия, които имат и наказателноправно значение, като се отклоняват от понятието по НК (трафик на хора и изпирание на пари).

8. Съгласуването на наказателноправните и административноправните понятия разкрива тенденция законодателят да надхвърля международноправния стандарт. Въпреки че това по принцип се допуска от съответните международни актове, неговото изпълнение в българската правна среда е несполучливо. Българският законодател не аргументира решението си за разширяване на международните стандарти със стратегически съображения за повишаване на ефективността на закона. Той ги предприема като конюнктурни мерки за целесъобразно, но неубедително преодоляване на неподготвеността на правоохранителните органи да прилагат международния стандарт. Това създава противоречие между националния стандарт и международния, изразяващо се в отстъпление от целите на последния и неизпълне-

ние на задълженията на гържавата по него, извършено чрез използване на формалното разрешение за отклонение от стандарта.

9. Като цяло организираната престъпна дейност няма цялостен и последователен нормативен профил извън наказателното законодателство. Разбирането на ненаказателните закони е значително по-тясно и противоречиво от наказателноправния профил. То се ограничава до престъпната дейност само на организирани престъпни групи, като разкъсва връзката между престъпната дейност и нейната организационна форма. Този клас закони третира като самостоятелни явления определени престъпни дейности, които са типичен предмет на дейност на престъпните сдружения, и така формират двойствено законодателно отношение към тях. Последните законодателни инициативи допълнително дестабилизируют нормативния профил на организираната престъпна дейност. Законът за ДАНС от 2008 г., например, отразява хаотични и нестандартни представи, рязко разграничаващи се от действащите закони възгледи и подходи и свързани с въвеждане на нови неопределени понятия.

10. Общата последица от описаните тенденции е влошаване на нормативния профил на организираната престъпна дейност и свързаните с нея явления. Това налага консолидиране на законодателната политика около два основни принципа – вътрешна съгласуваност на нормативния профил и съгласуваност с международни правни стандарти. Първият изисква мерки за: уеднаквяване и обогатяване на наказателноправния и административноправния профил на организираната престъпна дейност; прецизиране на законодателния възглед за съотношението на понятията от нормативния профил помежду им и спрямо явления, несвързани с организираната престъпна дейност; съгласуване на наказателната отговорност за различни видове престъпления, извършвани в рамките на дейността на престъпни сдружения; подобро синхронизиране на наказателната политика с относими ненаказателни политики, сред които защитата на пострадали и свидетели, насърчаването на гражданското съдействие за разкриване на престъпления, превенция на криминогенни рискови фактори и пр. Вторият принцип изисква изоставяне на юридическата техника на автоматично пряко възпроизвеждане на международния стандарт във вътрешноправна норма. Той налага ефективна практика по въвеждане на международния стандарт в оригиналния му обхват и допускане на отклонение от него само след оценка за успешното му инкорпориране. Оттук следва необходимост от своевременно и постоянно съобразяване на препоръчителни международни стандарти и тенденциите в международно правното третиране на организираната престъпна дейност и сходните явления.

III. Действащият нормативен профил на организираната престъпна дейност: поставяне на проблема

„Понякога законът е ум без разум“

(Аристотел, 384-322 г.пр.Хр.)

1. Общи положения. Тенденции

1.1. Организираната престъпна дейност е идентифицирана като значим наказателноправен проблем още с първия наказателен закон. От него започват развитието си някои традиционни за българската наказателноправна интерпретация на явлението положения (вж. Каре 1). Сред тях са третирането на организираната престъпна дейност в Особената част и използване на недефинирани, но изключително трайни понятия за обозначаване на основни нейни признаци. Такива са престъпните сдружения и формите на организирана престъпна дейност. В продължение на повече от век законодателят почти не променя концепцията си за тях, което личи в устойчивостта на следните възгледи:

Каре 1. Престъпните сдружения по първите български наказателни закони

Четата е първото престъпно сдружение, което получава нормативно отражение в българския наказателен закон. Съгласно чл. 179-179 от НЗ от 1896 г. тя е създадена с цел участниците в нея заедно или поотделно да вършат престъпления против личната или имотната сигурност. Първите форми на организирана престъпна дейност са участието в чета, нейното основаване, предводителство и въоръжаване, както и упражняването, снабдяването или събирането на войнишки потребности за нея.

С НЗ от 1951 г. и НК от 1956 г. са въведени нормативни понятия за различни престъпни сдружения. Критериите за тяхното деление са видът на сдружението (група, организация и организирана група) и видът на престъпленията, които участниците си поставят за цел да извършват (предметът на дейност). На тази основа се разграничават **група и организация с противодържавна цел** (чл. 70) и **група, създадена с цел да се вършат престъпления** (чл. 274). Състави за присвояване и кражба са квалифицирани с оглед извършване „от организирана група“ като самостоятелен вид престъпно сдружение (чл. 106, 183). През 1959 г. е въведена **скитническата група** (чл. 285а).

- **Престъпната група и престъпната организация са различни еволюционни етапи на престъпното сдружение**, като организацията е относително по-развита от групата, а качествените разлики между двете се дължат на относителни различия в количествено измерими признаци;
- **Предметът на дейност е водещ законов критерий за разграничението на видовете сдружения;**
- **Трайността на сдружението е основен критерий** при отграничаването му от други инцидентни форми на престъпно сдружаване (съучастие) и разграничаването на видовете сдружения;
- **Основните форми на организирана престъпна дейност са участие, ръководене и образуване** на престъпно сдружение, като вторите две са по-тежко наказуеми, но са с приблизително съпоставима обществена опасност;
- **Поощрителните норми са свързани само с доброволен отказ от участие.**

Устойчиво се проявява и липсата на ясна концепция по определени въпроси. Сред тях основен е този за разграничението на организираната престъпна дейност от сходни явления и най-вече от тероризма (вж. Каре 4 по-долу).

1.2. Нормативната уредба, относима към организираната престъпна дейност в България, обхваща две големи групи нормативни източници:

Каре 2. Основни национални актове

- Наказателен кодекс;
- Закон за мерките срещу изпирането на пари, 1998 г., и Правилник за прилагането му;
- Закон за борба с трафика на хора и Правилник за прилагането му, в сила от май 2003 г.;
- Закон за защита на лица, застрашени във връзка с наказателното производство, 2004 г.;
- Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, 2005 г.;
- Закон за подпомагане и финансира компенсация на пострадали от престъпление, 2006 г.;
- Закон за Държавна агенция „Национална сигурност“, 2008 г.

вътрешни (национални) и международни. Вътрешните имат наказателен и административен характер и обхващат актове с ранг на закон/кодекс и, ако те са административни, правилник за приложението им, (вж. Каре 2). Въпросите на наказателната отговор-

ност са изчерпателно уредени в НК. Понятията, с които се описват явления, обявени за престъпления, са нормативно изяснени само в актове с ранг на закон / кодекс, поради конституционното

изискване за законоустановеност на престъплението. Някои аспекти на ненаказателната гържавна политика по предотвратяване и противодействие на определени проявления на организираната престъпна дейност или съпътстващи я процеси и явления, са предмет на административна регулация. Тези аспекти се изразяват основно в действия по предотвратяване на извличането на облаги от осъществена организирана престъпна дейност и по оказване на последваща подкрепа на пострадали или застрашени лица и мотивирането им да съдействат при разкриването и доказването на извършени престъпления.

1.3. Международните актове се делят на две големи групи според режима си на въвеждане в законодателството и на три големи групи според идентификацията на международния законодател – ООН, СЕ и ЕС. Групата с най-

непосредствено влияние върху законодателството е тази на конвенциите, ратифицирани по конституционен ред (чл. 5, ал. 4 от КРБ). Техните разпоредби, когато съдържат самоизпълняващи се норми, имат пряко действие и са с предимство пред вътрешното право, ако то им противоречи. Самоизпълняващите се разпоредби се отнасят до материя, върху която гържавите не упражняват изключителен суверенитет (напр. административноправната).

Наказателноправната не е такава и в нея нормите не са самоизпълняващи се. Те се нуждаят от изрично въвеждане чрез вътрешна разпоредба, която може да ги възпроизвежда или да ги изменя в определени в международния акт граници и съобразно особеностите на националната правна система. Това са водещите конвенции на ООН и СЕ (вж. Каре 3). По-слабо е значението на актове, които

Каре 3. Основни международни актове

- Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност (КТОП), 2000 г.;
- Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора, особено на жени и деца, 2001 г., допълващ КТОП;
- Протокол срещу незаконния трафик на мигранти по суша, море и въздух, 2001 г., допълващ КТОП;
- Протокол срещу незаконното производство и трафик с огнестрелни оръжия, техни части и компоненти, и боеприпаси, 2002 г., допълващ КТОП;
- Протокол срещу незаконното производство и трафик с огнестрелни оръжия, техни части и компоненти и боеприпаси, 2005 г., допълващ КТОП;
- Конвенция на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества, 1993 г.;
- Конвенция на ООН срещу корупцията, 2006 г.;
- Конвенция на СЕ срещу трафика на хора, 2007 г.;
- Конвенция на СЕ относно изпирване, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление, 1993 г.

нямат пряко действие, а изискват специални законодателни мерки за инкорпорирането им във вътрешното право. Това са препоръчителни актове и рамкови решения, основно на институции на ЕС, които задължават българската държава да осигури определен законодателен резултат без да я обвързват по отношение на средствата и възможните политики за постигането му. Механизмът за тяхното въвеждане в законодателството е хармонизация.

1.4. Нормативният профил на организираната престъпна дейност е изграден от вътрешноправни разпоредби, създадени главно под засилващото се влияние на международните актове. Причината за това произхожда от чувствително по-голямата активност на международния законодател при изграждането на нормативни понятия и режими в тази област в сравнение с тази на националните законодатели, включително българския. Тази активност е сред най-ясно изразените тенденции в развитието на политиките срещу организираната престъпна дейност, която през последните две десетилетия се установява като фактор с определящо влияние върху тях. Тя води до интензивна поява на международни стандарти, които подлежат на конституционна ратификация или хармонизиране и за които възприемане съществува силен външнополитически натиск. Въпреки че най-значимите от тях се ратифицират, те почти не съдържат самоизпълняващи се норми. Поради това всички съществени международноправни стандарти, относими към организираната престъпност, действат след възпроизвеждането им като национални, т.е. профилът на това явление формално е вътрешно-нормативен.

1.5. Следователно, законодателната дейност на националния законодател е фактор с критично и стратегическо значение при изграждане на нормативния профил на организираната престъпна дейност. В нея могат ясно да се обособят две направления, повлияни от различни законодателни и законодателнополитически подходи.

1.6. Първото и приоритетно е направлението, в което законодателната дейност е обусловена едностранно или основно от международен акт. Типичният законодателен подход е рецепция. Той се проявява по два начина според режима за инкорпориране на акта. Когато последният *подлежи на конституционна ратификация*, нормите му биват пряко възпроизвеждани в разпоредби на вътрешен акт. Рецепцията е автоматична, почти изцяло безкритична към източника, а много често – и към резултатите от инкорпорирането му. Понякога законодателят се стреми

да надхвърли установения с тези норми международен стандарт, като рецепира само частично разпоредбата. Когато актът *изисква хармонизиране*, той рядко съдържа норма, годна за пряко възпроизвеждане. Тогава законодателят обикновено възпроизвежда чуждестранна нормативна практика, установена при съобразяване на съответния акт и оценявана като положителна за съответната държава. И в двата случая автентичната национална нормотворческа дейност, при която законодателят се съобразява с особеностите на българската обществена действителност и правна система, е извънредно оскъдна. С този тип политика той обикновено преследва външнополитически цели, които могат и да не са свързани с противодействието и предотвратяването на организираната престъпна дейност. Поради това някои разпоредби и концепции трудно се интегрират в заварената нормативна рамка.

1.7. Второто направление, което постепенно губи самостоятелно значение, се проявява в законодателство, мотивирано изцяло или приоритетно от вътрешнополитически съображения, пряко изхождащи от непосредствените проблеми на противодействието на престъпността. При неговото създаване чуждестранният опит се използва умерено към слабо, но винаги с повишена критичност в сравнение с дейността по хармонизация на международен акт.

1.8. Между двата подхода съществуват разлики в използваната юридическа техника, които разкриват различни законодателни концепции и обуславят двете направления като относително самостоятелни. По всяко от направленията се създава уредба, която не е предмет на съзнателни усилия за съгласуване със завареното положение и това поражда вътрешни противоречия както между двата подхода, така и между законодателните инициативи по всеки от тях. Така например:

- Под влияние на международното право законодателят обогатява системата на престъпните сдружения, като **въвежда организираната престъпна група като нов вид сдружение**, но използва за описанието му самостоятелен технически и концептуален подход, който не засяга другите два вида. Този вид престъпно сдружение е единственото дефинирано понятие, относимо към организираната престъпна дейност, и единственото, описано като понятие на Общата част (чл. 93, т. 20 от НК). В същото време нормативните профили на престъпната група и престъпната организация не са диференцирани от закона, а от съдебната практика; при това най-общо и чрез заимстване на познание от неправните хума-

Каре 4. Противодържавното сдружение по чл. 109 – група/организация или организирана престъпна група?

Противодържавното сдружение традиционно принадлежи към групите или организациите, но между 2002 г. и 2006 г. е от вида на организираната престъпна група. Така то става сдружение с предмет на дейност престъпления, мотивирани едновременно от противодържавна (чл. 109) и користна цел (чл. 93, т. 20).

Този нормативен профил отразява несъществуващо явление, тъй като двете цели са конкурентни. Те се намират във функционална съподчиненост, която определя едната цел като обща за цялата дейност и изключва другата.

Противодържавната цел винаги е с предимство пред користната. Ако сдружението извършва користни престъпления, за да финансира терористична дейност, то е противодържавно. То не е такова, ако си служи с публични насилствени действия, внушаващи страх у населението, за да улесни користни престъпления. Целта на участниците е материална облага, а не характерната за противодържавните цели насоченост срещу политическата система.

Дори теоретично не е възможно една дейност да преследва и двете цели едновременно и равнопоставено, както законодателят през 2002-2006 г. изисква. Разпоредбата на чл. 109 не действаше поради радикално противоречие с действителността. Впрочем, в нея противодържавните сдружения съществуват главно като групи или организации, но в тази организационна форма те не се преследваха.

Източник: Пушкарлова, И., Форми на организирана престъпна дейност по НК на РБ (Дисертация), 2008 г.

нитарни науки, тъй като законовите разпоредби за тях не позволяват задълбочено разграничение чрез тълкуване.

- Законодателят трудно се ориентира в установяването на **връзката между предмет на дейност и вид на сдружението**, въпреки че предметът на дейност е въведен като основен законен критерий за разграничение на сдруженията на видове. Законодателната практиката съдържа случаи на няколкократно смяна на вида на сдружението от организирана престъпна група на група или организация или обратното без промяна на предмета на дейност, с което не само предизвиква недопустима неустойчивост на нормативния профил, но и създава

нормативни образи на несъществуващи явления (Вж. Каре 4) или оттегля наказателната репресия от типични проявления на организираната престъпност (Вж. Каре 5).

- В областта на формите на организирана престъпна дейност отново под влияние на международното право са въведени **формулите за извършване на престъпление „по поръчение“ и „в изпълнение на решение“ на престъпно сдружение**, използвани като квалифициращи обстоятелства при определени престъпни състави. Законодателната практика разкрива разнообразие във формулировката им, което достига до нарушаване на наказателноправни принципи (вж. Каре 6). То е резултат именно от безкритичността на рецепцията. Тя пречи на законодателя да интегрира собствена концепция за фразе-

ологията на международния акт и последователно да я следва в по-нататъшни законодателни инициативи.

1.9. Самостоятелна тенденция в законодателната политика по предотвратяване и противодействие на организираната престъпна дейност е възникването на нормативни актове с ненаказателен превантивен и репаративен характер, предназначени да допълват

наказателната политика. Те могат да бъдат, с някои условности, разглеждани като ново поколение административни закони с непряко отношение към нормативния профил на организираната престъпна дейност. Тяхното създаване е повлияно от подхода на рецепция и настъпва в рамките на фрагментарна законодателна политика.

1.10. Някои закони от този клас са заимствани от законодателство на държави, чиито правни системи не познават деление

клонове или изостават в практическото му прилагане.

Поради това те регулират наказателни и административни материални и процесуални въпроси в едни и същи нормативни актове. Това са основно държавите от англо-американското право. Поради

Каре 5. Наркосдруженията – групи или организирани престъпни групи?

Със ЗИДНК от 2006 г. един и същи вид престъпно сдружение (организирана престъпна група) с едно и също престъпно предназначение (добиване, производство, преработване на наркотици) неочаквано получи два режима за наказване. Единият е завареният по чл. 321. Вторият възникна при смяната на режима по чл. 354в за обикновените престъпни групи с такъв за организирани престъпни групи. Така участието в организирана престъпна наркогрупа се наказва по-леко по чл. 354в и по-тежко по чл. 321, а образуването и ръководенето ѝ – по-леко по чл. 321 и по-тежко по чл. 354в.

По-леконаказуемите състави изключват приложението на по-тежките. Интензивността на наказателната репресия върху наркозаетата организирана престъпност пада. Промяната декриминализира обикновената престъпна наркогрупа, въпреки че е типична организационна форма за наркодейностите и представителна за по-голямата част от наркопазара. Репресията се съсредоточава върху малка част от него, контролирана от организирани престъпни групи, които са по-висш етап на развитие на наркогрупите и организациите.

Източник: Пушкарова, И., Толерантността на държавата към наркотиците, Дневник, 19 септ. 2007 г.

Каре 6.

Изразът „извършено от организация/група“, който квалифицира изнудването по чл. 213а, ал. 3, т. 3 от НК, замества „извършено в изпълнение на решение на организация / група“. Той третира сдружението като колективен субект на престъпление в противоречие с принципа за лична наказателна отговорност. Законодателят е имал предвид осъществяване на престъпление от едно или повече физически лица, които действат в изпълнение на колективната престъпна воля на сдружението, в която участват.

Каре 7.

Много спорният Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност (известен като „Закон-Петканов“ по името на тогавашния министър на правосъдието), е приет от Народното събрание през 2005 г. по настоячивата инициатива на правителството и е посрещнат критично от съдебната власт и юридическите професии. Той изработен по образец на ирландския закон, който функционира в правна среда, принципно различна от българската и частично несъвместима с нея, което обуславя извънредно трудното функциониране на този закон.

ди кодификацията на наказателното и наказателно-процесуалното право, българската правна система не възприема добре актове с такова смесено съдържание (вж. Каре 7). Поради предимството на кодексите, както и поради

изчерпателния характер на уредбата, която дават по силата на Закона за нормативните актове, всякакви наказателни разпоредби извън тях могат само да ги възпроизвеждат, което ги обуславя като излишни. От друга страна чисто административните разпоредби на тези актове обикновено нямат самостоятелно значение, тъй като се привеждат в действие едновременно или след наказателните (например, за да може имущество с престъпен произход да бъде отнето, трябва да влезе в сила осъдителна наказателна присъда).

1.11. Отделянето на наказателната от административната материя при рецепцията е сложен процес, който създава проблеми в две насоки. *Първо*, той изисква изключително отговорно и компетентно боравене с инструментите на законодателния процес, за каквото в българската законодателна практика в материята на организираната престъпна дейност липсват примери. *Второ*, отделянето заличава логиката на първоизточника. То прави несигурно предположението, че частичното заимстване ще породи ефекти, подобни на тези, които реципираният акт поражда в оригиналната си правна среда, особено при неизбежното му свързване с кодексите. Тези проблеми се изострят от традиционно неангажирания подход на законодателя, който предпочита автоматична рецепция.

1.12. Поради това първоизточникът обикновено бива реципиран със запазване в някаква степен на смесения му характер и опити да се ограничи съвместното му действие с кодексите и особено с НК. Пряка последица от това е тенденцията административните закони да предлагат собствени определения на понятия, които имат и наказателноправно значение, като се отклоняват от понятието по НК. Особено показателни в това отношение са понятията за трафик на хора и изпирание на пари.

1.13. Понятието за трафик на хора по § 1 от ЗБТХ възпроизвежда буквално понятието според международните стандарти и се разминава с това по чл. 159а от НК по редица признаци (вж. Таблица 1). Това води до някои съществени практически затруднения, от които настоящото изложение ще се спре накратко само на основните¹.

- *Първо*, НК не предвижда **прехвърлянето** (физическо преместване на пострадалия без превозно средство) като форма на изпълнителното деяние и не го третира като съставомерен трафик. Обратна е позицията на ЗБТХ, чието понятие в тази си част е по-широко.
- *Второ*, според НК **специалните методи** за извършване на трафика не са неговите задължителни елементи, а квалифициращи признаци. Оттук следва, че е престъпен и трафик на пълнолетно лице с експлоатационна цел и без тези методи да са използвани. Позицията на ЗБТХ и по този въпрос е обратна, като понятието на закона в тази част е по-тясно от това на кодекса.
- *Трето*, НК формулира метода **„даване, обещаване или получаване на облага“** по чл. 159а, ал. 2, т. 6 като насочен към трафикираното лице. Така той се превръща в начин жертвата да бъде мотивирана съзнателно и доброволно да съдейства за трафикирането си. ЗБТХ формулира същия метод като насочен към получаване на съгласието на лице, което упражнява контрол върху трафикирания, като изобщо не се интересува от съгласието на последния. Разграничението разкрива радикално различна нормативна интерпретация на едни от най-разпространените практики на трафик на хора, изразяващи се в купуване на жени и деца от лицата, които по силата на патриархални обичаи упражняват семейна власт над тях².
- *Четвърто*, **понятието за жертва** по ЗБТХ явно не съвпада с понятието за пострадал по чл. 159а от НК, което обуславя парадоксално двойствено отношение на законодателството към тези лица. Според ЗБТХ такива са и деца и възрастни, които са преместени в пространството без превозно средство, и онези пълнолетни граждани, които са набрани, транспортирани, приети или укрити, след като на лицата, които упражняват власт

¹ Повече за проблемите на трафика на хора, вж. **Пушкарлова, И.**, Значението на особените методи за определяне на понятието трафик на хора, сп. Съвременно право, кн.3/2009 (под печат).

² Вж. **Петрунов, Г.**, Основни схеми за изпиране на пари от трафик на хора, РискМонитор, 2009 г.

над тях, са дадени или обещани или от които са приети облаги. НК не третира тези категории като пострадали от трафик на хора, дори да ги признава за пострадали от други видове престъпления. Докато спрямо тях са налице правни основания за закрила по ЗБТХ в качеството им на жертва на трафик, евентуално наказателно дело срещу дееца може да завърши със съдебна констатация, че същите лица не са жертва на трафик, което да им попречи да упражнят правата си по ЗБТХ.

Таблица 1		
Белези за сравнение	Закон за борба с трафика на хора, § 1 ПР	Наказателен кодекс, чл. 159а-г
В сила от:	01.01.2004 г., изм. окт. 2005 г.	2002 г., изм. март .2009 г.
Форми на изпълнителното деяние	набиране, транспортиране, прехвърлянето, укриване или приемане на хора	набиране, транспортиране, укриване или приемане на отделни лица или групи от хора (вътрешен трафик); и превеждането им през границата (международен трафик).
Метод	Включени в основното понятие: - използване на принуда; измама; - отвлечане; противозаконно лишаване от свобода - злоупотреба с положение на зависимост - злоупотреба с власт; - даване, получаване или обещаване на облаги за получаване на съгласието на лице, което упражнява контрол върху друго лице;	Невключени в основното понятие (квалифициращи признаци по чл. 159, ал. 2): - използване на принуда или въвеждане в заблуждение; - отвлечане или противозаконно лишаване от свобода; - използване на състояние на зависимост; - злоупотреба с власт; - обещаване, даване или получаване на облаги
Цел за експлоатация	Противозаконно използване: - за разврат, - за принудителен труд, - за поставяне в робство / в положение сходно с робството - за отнемане на телесни органи	Използване: - за развратни действия, - за принудителен труд, - за държане в принудително подчинение, - за отнемане на телесни органи
Брой пострадали	Множество	Отделни лица или групи
Значение на съгласието	Съставомерността не зависи от изразената от пострадалия воля	
Значение на възрастта	Осъществяването на деянието с експлоатационна цел спрямо дете е трафик на хора независимо от метода.	Ниската възраст (под 18 години) е квалифициращ признак по чл. 159а, ал. 2, т. 1 (обулавя по-тежко наказание)

Тази неустойчивост на понятието проблематизира приложението на чл. 159в от НК, който изрично определя предмета на това престъпление като лице, пострадало от трафик на хора. Формално,

такива са и жертвите по смисъла на ЗБТХ. В същото време наказателната закрила се концентрира излишно върху екзотични случаи, в които пълнолетно лице, действащо информирано и свободно, по собствена инициатива дава на трафиканта облага, за да бъде трафикирано (чл. 159а, ал. 2, т. 6, предл. посл.). Те стоят извън понятието на ЗБТХ за трафик, съответно за пострадал от трафик.

- *Пето*, от редакцията на НК не може да се извлече категоричен извод дали трафикът е съставомерен, ако **пострадалият е само един**. ЗБТХ недвусмислено приема, че жертвата винаги е множество.

1.14. Коментираният пример е показателен и за развитието на тенденцията законодателят да надхвърля международноправния стандарт. Тя е най-видима при изграждането на понятия, сред които

тези за трафик на хора и организирана престъпна група. Въпреки че разширяването на международноправните понятия по принцип се допуска от съответните международни актове, неговото изпълнение в българската правна среда подлежи на сериозна критика. То се осъществява чрез опростяване на понятията, като от тях отпадат признаци, третираны от международния акт като определящи. Тези решения българският законодател не аргументира със стратегически съображения за повишаване на ефективността на закона, а предприема като конюнктурни мерки за целесъобразно, но неубедително преодоляване на неподготовеността на правоохранителните органи да прилагат международния стандарт³.

Каре 7. Последници от разширяването на наказателноправното понятие за трафик на хора спрямо международното, възпроизведено в ЗБТХ

1. „Прекомерно разширеният обсег на деянието превръща в потенциални престъпници прекалено голям брой лица“¹ и стеснява приложното поле на основния състав. Той се превръща в нормативно отражение на редки и необичайни случаи, характерни с изключителното съдействие и инициативност на пълнолетна жертва и относителна пасивност на извършителя, всеки от които действа безвъзмездно при ясно съзнание за експлоатационната цел. Тя може да бъде само сексуална експлоатация или отнемане на телесни органи, тъй като останалите цели са несъвместими с хипотезата.

2. Силно затруднено разграничаване на трафика на хора от посегателства със сходни признаци (интернет-порнография², сводничество³).

¹ Вж. съобразителната част на Р 68-2004 на РС Петрич.

² Вж. напр. Р НОХД № 116/2007 г. на ОС-Русе.

³ Вж. напр. Р НОХД № 82/2006 г. на РС-Сандански; Р НОХД № 669/2007 г. на РС-Сандански; Р НОХД № 112/2008 г. на РС-Сандански.

³ Вж. Мотиви към ЗИДН, Обн. ДВ, бр. 32/3009 г. Официалният мотив на законодателя да заличи користната цел от определението за организирана престъпна група по чл. 93, т. 20 от НК е, че българските правоохранителни органи срещат затруднения при доказването ѝ.

1.15. Общата последица от тази практика е влошаване на нормативния профил на съответното явление. Той престава да го отразява вярно и губи диференцираност спрямо други

Каре 9. Последици от разширяването на наказателноправното понятие за организирана престъпна група спрямо международното (отпадане на користната цел като признак на предмета на дейност по чл. 93, т. 20)

1. Невъзможност за последващото отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от организирана престъпна дейност, поради отпадане на целта за придобиването му от предмета на доказване. Това обективно улеснява изпирането на пари в пряко противоречие с ангажиментите на страната по КТОП, РР № 2008/841/ПВР и Конвенция на СЕ от 1990 относно изпиране, изземване и конфлисакция на облагите от престъпление да предотвратява узаконяването на престъпни доходи.

2. Невъзможност за разграничение на организираната престъпна дейност, която по определение е користна, от други видове задружна престъпност, които се ръководят от други (т.е. некористни, алтернативни) цели, каквито са всички противодържавни цели.

3. Неразграничимост на организираната престъпна група по смисъла на КТОП от терористичната организация по чл. 109 от НК. След изменението техните признаци формално изцяло съвпадат.

4. Неразграничимост на извършването на престъпление по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група от други форми на задружна престъпна дейност (предварителен сговор), когато са предвидени в алтернативни състави.

5. Прекомерно разширяване на нормативния профил на организираната престъпна дейност извън границите, в които тя се среща в действителността. Създават се условия наказателната репресия да се насочи към сдружавания без характер на организирани престъпни групи, като достигането до автентичните става неустановимо.

сходни явления, със следващата от това противоречива съдебна практика, разногласия между компетентните органи относно правната квалификация и забавяне на наказателния процес (вж. Карета 8 и 9). Непрецизното разширяване води и до изкуствено статистическо нарастване на относителния дял на съответното явление в общата криминологична картина и в сравнение с други държави, без у нас нито явлението, нито ефективността на наказателната система да се отличават с изключителност. Когато променената статистическа картина бъде интерпретирана като резултат на успешна борба с явлението, отслабва международният и общественият натиск за държавна реакция срещу него, което очевидно го благоприятства.

1.16. Като цяло опитът на законодателя

да надхвърля международните стандарти относно организираната престъпна дейност е несполучлив. Той създава противоречие между националния стандарт и международния, изразяващо се в отстъпление от целите на последния и неизпълнение на задълженията на държавата по него, извършено чрез изпълване на формалното разрешение за отклонение от стандарта. Следва да се отбележи, че тази практика повтаря остро критику-

вани отрицателни практики на други държави, сред които траен пример е Албания⁴.

2. Основни нормативноустановени признаци на организираната престъпна дейност в НК

2.1. Нормативният профил на организираната престъпна дейност е изграден от основните нормативноустановени признаци на това явление. Поради липсата на законово определение, което формално да ги обозначи, те се извличат чрез тълкуване на действащите разпоредби на НК и административните закони, съдържащи определения на относими понятия.

2.2. Организирана е всяка умишлена престъпна дейност, която се извършва от две или повече лица по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, както и дейността по образуване, ръководене, финансиране и участие в такова сдружение⁵. Признаците на това явление са свързани основно с понятията за престъпно сдружение и форма на организирана престъпна дейност, от които само първото е законово, но нито едно от двете не е законово определено. Престъпното сдружение е установено в закона трайно и структурирано сдружение на две или повече лица, създадено с цел извършване на едно или повече умишлени престъпления от определен вид. Формите на организираната престъпна дейност са описани в закона като образуване (организиране), участие, ръководене и финансиране на престъпно сдружение.

2.3 .Престъпното сдружение е организационната форма, в която се проявява организираната престъпна дейност и която отразява степента и характера на сдружаването между две или повече лица, насочено към организирано извършване на престъпна дейност. Понятието е наказателноправно. Законодателят го използва за съкратено обозначаване на престъпната група, организираната престъпна група и престъпната организация (чл. 93, т. 20, чл. 246, ал. 2, чл. 253а, ал. 4 от НК). Неговите основни белези, чрез които е очертано в законодателството, са численост на състава, продължителност на съществуването (трайност), наличие и степен на развитие на

⁴ Вж. **Пушкарлова, И.**, Организираната престъпност в Албания, Организираната престъпност на Балканите през погледа на законодателя, Фондация РискМонитор, 2008 г., стр. 20 и сл.

⁵ Вж. **Пушкарлова, И.**, Форми на организирана престъпна дейност по НК на РБ (Дисертация), 2008 г., стр. 94 и сл.

организационната структура, вид и сложност на предмета на дейност. Тяхната съвкупност представлява нормативния профил на престъпното сдружение⁶ (вж. Приложение 2). Въпреки че числеността, трайността и структурата са изрично установени характеристики само за организираната престъпна група, в теорията и практиката не се спори, че те са присъщи, макар и в по-ниска степен, на всички видове престъпни сдружения и са част от комплексния критерий за тяхното разграничаване както от други форми на престъпно сдружаване, така и помежду им⁷.

2.4. Организираната престъпна дейност е дейност на множество лица. Числеността на сдружението измерва броя на участниците като абсолютна величина, а минималният брой, при който възниква престъпно сдружение, е критерий за разграничаване на видовете престъпни сдружения. Липсата на нормативно установен минимален праг при престъпната група еднозначно я определя като сдружение на две или повече лица. При престъпната организация тази липса следва да се разглежда едновременно с позицията на съдебната практика, че това сдружение е по-многобройно⁸. Следователно неговата минимална численост е три лица. За организираната престъпна група числеността е законоустановена на не по-малко от три лица (чл. 93, т. 20 от НК).

2.5. Трайността измерва продължителността на съществуване на сдружението като система от трайни и устойчиви взаимоотношения между участниците независимо от продължителността на членството на индивидуалния участник⁹. В този смисъл е и чл. 2 от КТОП. Обикновената престъпна група е сравнително най-нетрайна, а организираната престъпна група – най-трайна.

⁶ Повече за всеки от признаците, вж. **Пушкарова, И.**, Организираната престъпност в България, Организираната престъпност на Балканите през погледа на законодателя, Фондация РискМонитор, 2008 г., стр. 37 и сл.

⁷ Вж. **Марков, Р.**, Престъпна и правомерна дейност на множество лица, София, 2006 г., стр. 24 и сл., **Ненов, ИВ.**, пак там, **Михайлов, Д.**, Нови положения в Особената част на НК, София, 2003 г., стр. 217-223, **Gambetta, D & Reuter, P.** Conspiracy Among the Many: the Mafia in Legitimate Industries, in G. Fiorentini and S. Peltzman, eds., The Economics of Organised Crime. Cambridge: Cambridge University Press, 1995. Вж. още Р 669-57-I, Р 653-57-I, Р 695-58-ВК, Р 1-88-I.

⁸ Вж. **Ванцаров, Дим.**, Престъпна организация и престъпна група, сп. Правна мисъл, кн. 3 / 1962 г., стр. 50-61; **Манчев, Н.**, Престъпления против Народната република, София, 1959 г., стр. 43; **Ненов, ИВ.**, Наказателно право на НРБ. Особена част. София, 1956 г., Том I, стр. 56; Том II, стр. 268-269; **Михайлов, Д.**, Нови положения в Особената част на НК, София, 2003 г., стр. 217-223.

⁹ Вж. **Марков, Р.**, Престъпна и правомерна дейност на множество лица, София, 2006 г., стр. 59.

2.6. Структурата на престъпното сдружение отразява вътрешната му организация и характера на връзките между участниците, включително йерархичност, функционално и териториално разпределение, механизми за управление, контрол и обмен на информация и вътрешни правила за поведение на участниците. Тя винаги води до различия във вътрешноорганизационния статус на участниците един спрямо друг, дори когато връзките са хоризонтални.

2.7. Дейността на престъпното сдружение е съвкупността от всички престъпни посегателства, насочени към постигане на целите му, в чието извършване участват негови членове или външни сътрудници. Тези посегателства винаги са в изпълнение на колективната воля на сдружението. Когато се осъществяват от негови участници, законът ги формулира като извършени в изпълнение на решение на сдружението. Когато извършителят е външен сътрудник, той действа в условия на възлагане, описвано от закона с формулата „извършено по поръчение“ на сдружението.

2.8. Дейността се състои от две групи престъпления. Първата включва тези от тях, чието дългосрочно системно изпълнение е мотивирало участниците към сдружаване (предмет на дейност). Втората обхваща други видове деяния, извършвани относително инцидентно, за които също стои колективна престъпна воля.

2.9. Законът очертава предмета на дейност чрез посегателствата, които сдружението си поставя за цел да извършва (чл. 109, ал. 1, чл. 162, ал. 3 и гр. от НК). В теорията се използва още и понятието „предназначение“ на сдружението¹⁰. Уговарянето му е необходимо условие за възникването и функционирането на престъпното сдружение и има системообразващо значение за него. Той влияе на структурата, функциите и продължителността на съществуването му. В някои случаи определя и вида му. По-сложните, дългосрочни и рисковни престъпни начинания, каквито са например системното изпиране на пари, каналджиѝство, забранени дейности с оръжие и боеприпаси и др., се нуждаят от високо организирано и по-трайно сдружение от вида на организираниите престъпни групи (арг. от чл. 321, ал. 3). Престъпната икономическа дейност, която обикновено има характер на занятие за участниците, също предполага по-диференцирано и трайно обединение.

¹⁰ Вж. Гиргинов, А., Провокация и престъпно сдружение, сп. Правна мисъл, кн.1/2001, стр. 13-26.

2.10. Предметът на дейност типично обхваща само деяния, които са обявени от закона за престъпления. Българският НК прави изключение в чл. 308, ал. 6. Разпоредбата въвежда понятие за сдружение, образувано с цел разпространение на неистински или преправени документи. Никъде в НК тази дейност не е криминализирана, от което следва, че сдружението по чл. 308, ал. 6, предл. II има за предмет несъставомерна дейност. Тъй като престъпният характер на предмета на дейност е сред определящите характеристики на сдруженията като престъпни, в случая явно се касае за законодателна грешка.

2.11. Предметът на дейност е един от водещите законови критерии за разграничаване на престъпните сдружения на видове, които включва вида на посегателствата и начина им на извършване¹¹. Видът на престъпните посегателства е използван при определяне предмета на дейност на организациите и групите, насочени към извършване на противодържавна дейност по чл. 109, на престъпления против расовото и националното равенство или против религиозната и политическата търпимост по чл. 162, ал. 3, на престъпления, свързани с наркотични вещества, по чл. 354в, на групата и организацията по чл. 356б, ал. 2, на скитническите групи по чл. 328 и на сдруженията по чл. 308, ал. 6¹². Начинът на извършване на престъпленията като признак на обективната страна е използван за очертаване на предмета на дейност на сдружението по чл. 321а. Това са използването на сила и внушаването на страх при сключване на сделки.

2.12. Престъпното сдружение трябва да бъде предвидено в закона. Това произтича от общоустановеното изискване за законоустановеност на признаците на престъпните състави, а престъпното сдружение е такъв признак на обективната страна. Сдружението е предвидено в закона, когато неговият вид или предмет на дейност са указани безусловно в съответния състав на Особената част, или когато съставът самостоятелно или във връзка с други норми дава достатъчно указания, от които те да могат да бъдат извлечени безусловно.

2.13. При определяне на числеността, трайността и структурата се вземат предвид единствено броят, видът, характерът и продължителността на система-

¹¹ Вж. **Broome, J.** Transnational Crime in the Twenty-First Century, Paper presented at the Transnational Crime Conference convened by the Australian Institute of Criminology in association with the Australian Federal Police and Australian Customs Service and held in Canberra, 9-10 March 2000, p.3.

¹² По отменения НК от 1956 г. към тази категория спадаше предметът на дейност на групата по чл. 274, ал. 2, съставена, за да върши убийства, грабежи или палежи.

та от индивидуални връзки на участниците. Престъпната дейност на външни сътрудници, които действат в изпълнение на колективната воля на сдружението, се отчита при преценката на дейността на сдружението. За да бъде субект на организирана престъпна дейност, извършителят трябва умишлено да съдейства на подготовката и изпълнението на престъпни посегателства за постигане на целите на сдружението. Ако действията му нямат такава насоченост, те могат да бъдат елемент от друг вид задружна престъпна дейност, но тя няма да бъде организирана. От друга страна, ако едно престъпление се извършва от участник в сдружението, но няма никаква връзка с предназначението на последното, то ще представлява индивидуална престъпна дейност на този участник. Ако в извършването му са участвали повече лица, съвместната им дейност може да обоснове фигурата на друг вид престъпна задружност (съучастие), но също няма да има организиран характер. Престъпленията, извършени от член на групата или организацията в изпълнение на нейно решение или от външен сътрудник, но по нейно поръчение, могат да са както дейности в пряко изпълнение на целите ѝ, така и дейности, които го благоприятстват.

2.14. Формите на организирана престъпна дейност (образуване, участие, ръководене и финансиране на престъпно сдружение) са дейности, подпомагащи изпълнението на целите на сдружението. Те осигуряват съществуването и функционирането му като относително трайна организационна предпоставка за изпълнение на посегателствата, за които то е създадено, която разполага с членове и структура. При всичките преобладава действието, като повечето са дейности (съчетания от действия и операции¹³), осъществявани като продължени и продължавани престъпления. Като форми на изпълнителното деяние повечето са формални. При участието, образуването и ръководенето законът не изисква съставомерен резултат, който да е различен от самото деяние и да се намира в причинна връзка с него. Финансирането е формално или резултатно престъпление според проявлението си. При предоставяне на финансови средства и услуги не е необходимо средствата да са били получени или използвани от сдружението за престъпни цели, нито то да се е възползвало от оказаната услуга. При финансовите операции и услуги, обаче, средства или информация преминават във фактическата власт на престъпното сдружение, което представлява престъпен резултат.

¹³ Вж. Стойнов, Ал., Наказателно право. Обща част, София, 1999 г., стр. 168-169.

там, пряко причинен от престъпното деяние и описан в състава на престъплението. В тази хипотеза финансирането е резултатно.

2.15. Формите на организирана престъпна дейност по принцип не зависят от нейните съдържателни или организационни особености. Единствено изключение е финансирането, което е форма, приложима само към определено по вид и предмет на дейност престъпно сдружение – организирана престъпна група, специализирана в престъпни дейности с наркотични вещества.

ТАБЛИЦА 2 ФОРМИ НА ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНА ДЕЙНОСТ	
ФОПД	Съдържание
Участие	Даване на съгласие за участие в дейността на сдружението ¹⁴
Образуване	Откриване и подбор на участници, склоняването им към участие, съгласуване на воля между трети лица (посредничество) или между дееца и друго лице за организационно обединение с обща престъпна цел / за обща престъпна дейност.
Ръководене	- управление на престъпната дейност на участниците (определяне на стратегическите ѝ насоки, вид, обхват, методи и условия на изпълнение, и организиране и използване на наличните ресурси за осъществяването ѝ). - контрол над изпълнението ѝ (упражняване на дисциплинарна власт) - ограничена власт да се създават правила за поведение (нареждания, указания ¹⁵) по всички въпроси, свързани с управлението и контрола. „Поставяне на общи или конкретни задачи в устна или писмена форма, изработване на план или други указания за постигане на набелязваната цел“ ¹⁶ .
Финансиране	Специален случай на помагачество, насочен към обезпечаване на благоприятна финансова среда на престъпното сдружение чрез пряко или непряко предоставяне на финансови средства и услуги за осъществяване на неговата дейност и постигане на неговите цели.

2.16. Критериите, използвани от законодателя за разграничение на формите на организирана престъпна дейност на видове, са три¹⁷. Това са обществената опасност, качеството на извършителя и съществуването на вече създадено престъпно сдружение към началото на изпълнителното деяние. С най-ниска степен на обществена опасност е участието, поради което само при него е допустимо отпадане на наказателната отговорност с обратна сила на основание самоволен отказ на дееца

¹⁴ В този смисъл вж. ТР 23-77-ОСНК; **Авторски колектив**, Наказателно право на НРБ. Особена част, София, 1987 г., т. II, стр. 10; Р 1346-55-II; Р 1344-61-I; Р 643-65-II.

¹⁵ Вж. напр. ТР-23-77-ОСНК и Р-1055-51-I.

¹⁶ Вж. ТР 23-77-ОСНК.

¹⁷ Повече за всеки от тях, вж. **Пушкарлова, И.**, Форми на организирана престъпна дейност по НК на РБ (Дисертация), 2008 г.

(чл. 109, ал. 4, чл. 246, ал. 2, чл. 253а, ал. 4, чл. 308, ал. 6, чл. 321, ал. 4, чл. 321а, ал. 4, чл. 354в, ал. 4). Останалите три форми са нормативно равнопоставени по степен на обществена опасност, която е по-висока от тази на участието. За съставомерността на участието и ръководенето участието на гееца в престъпното сдружение винаги е задължително, поради което ръководенето поглъща участието. Качеството „участник“ не е задължително за гееца при образуване и финансиране, но, когато е налице, деянието се квалифицира според по-тежката форма, а участието се преценява като отегчаващо отговорността обстоятелство. Само образуването може да се осъществи и без да е налице престъпно сдружение към началото на изпълнителното деяние, тъй като то представлява дейност както по учредяване, така и по организационно-структурно развитие и разрастване на вече функциониращо сдружение. Всички останали форми предполагат наличност на конкретно престъпно сдружение, към което геецът се присъединява като участник, което финансира или което ръководи. Ако участник в него е съдействал за неговото образуване, образуването ще погълне участието. При същите условия извършителят на финансиране по чл. 354в, ал. 2 и ръководителят ще носят отговорност едновременно за образуване и, съответно, за финансиране и за ръководене (Вж. Приложение 3).

2.17. Организираната престъпна дейност е умишлена.

При нейните форми умисълът винаги е пряк, докато при престъпленията от предмета на дейност той може да бъде и евентуален.

3. Организираната престъпна дейност в ненаказателните закони

3.1. Организираната престъпна дейност няма цялостен и последователен нормативен профил извън наказателното законодателство, поради тенденциите в относимото административно законодателство, коментирани в параграфи 1.9-1.13 по-горе. Тези закони не съдържат определения за престъпни сдружения и форми на организирана престъпна дейност, нито достатъчно признаци за изграждане на такива.

3.2. Анализът на ненаказателните закони показва, че разбирането на този клас закони за организираната престъпна дейност, доколкото такова може да бъде установено, е значително по-тясно от наказателноправния профил. То се ограничава до престъпната дейност само на организирани престъпни групи. Според разпоредбата на чл. 4 от ЗЗАЗВНП

това са „всички престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група“. Аналогична формулировка използва и разпоредбата на чл. 3, ал. 3 от ЗПФКПП, която очертава кръга престъпления, пострадалите от които имат права по този закон. Нормата на чл. 3, т. 1 от ЗОПДИППД говори за образуване, ръководене или членуване в организирана престъпна група с предмет на дейност тероризъм, каквото явление вече не съществува в наказателното законодателство (нормата препраща към отменена редакция на чл. 109 от НК).

3.3. Ненаказателните закони разкъсват връзката между организираната престъпна дейност и нейната организационна форма. Те третират като самостоятелни явления определени престъпни дейности, които са типичен предмет

Каре 10. Влияние на дейността върху вида на сдружението

Структурата на престъпното сдружение е в тясна зависимост от структурата и вида на незаконния пазар, на който то осъществява дейността си, защото то възниква с оглед нейното изпълнение. Последните емпирични изследвания очертават ясна и трайна тенденция високо структурираните сдружения като организираните престъпни групи да отстъпват пред много по-масовия случай на престъпни мрежи, в които липсват преки връзки между всички членове и звена.

Така например на международния пазар на незаконно отнети автомобили връзката между звената се осъществява от отделни личности, а при международния трафик на жени – от отделни звена. И в двата случая сдружението е с хетерогенна структура, която включва елементи с относителна самостоятелност и използване на многобройни и непостоянни посредници. Поради това сдружението обикновено е група или организация.

Престъпните сдружения, които извършват незаконни дейности с наркотични вещества или тежки финансови престъпления в рисковата среда, представляват относително хомогенни системи от връзки между лица с висока степен на плътност и трайност. В тях липсва обособяване по звена поради повишената важност на взаимното доверие и личните отношения, поради което те обикновено са организирани престъпни групи.

Източник: Пушкарова, И., Форми на организирана престъпна дейност по НК на РБ (Дисертация), 2008 г., стр. 21-22; Reuter, P., Disorganised Crime. Illegal Markets and the Mafia (Cambridge: MIT Press, 1986), Fijnaut, C., Bovenkerk, F., Bruinsma, G., van de Bunt, H., Organised Crime in the Netherlands (The Hague: Kluwer Law International, 1998); Bruinsma, G., Bernasco, W., Criminal Groups and Transnational Illegal Markets, Crime, Law and Social Change, v. 41. Kluwer Academic Publishers, 2004, p.79-94.

на дейност на престъпните сдружения и обикновено се извършват по тяхно поръчение или в изпълнение на тяхно решение (трафик на хора, изпиране на пари, забранени дейности с наркотици и др.). Така се формира двойствено отношение на закона към тези силно разпространени в практиката случаи, особено когато престъплението е осъществено в рамките на дейността на организирана престъпна група. Тогава то може да бъде разглеждано едновременно като организирана престъпна дейност и като несвързано с нея

посегателство на равностойни законови основания. В същото време организираната престъпна група не е типична организационна форма за редица видове престъпни дейности, които винаги имат организиран характер (Вж. Каре 10). Те не се разпознават като проявления на организирана престъпна дейност, тъй като се извършват в рамките на дейността на сдружения, които не са организирана престъпна група.

3.4. С влизането си в сила през 2008 г. ЗДАНС допълнително гестабилизира нормативния профил на организираната престъпна дейност. Законът отразява хаотични и нестандартни представи за явлението, рязко разграничаващи се от действащите законови възгледи и подходи и свързани с въвеждане на нови неопределени понятия.

3.5. На първо място, в разпоредбата на чл. 4, ал. 1 ЗДАНС създава новата категория престъпления „посегателства срещу националната сигурност“ (вж. Каре 11). Към нея той отнася онези проявления на организираната престъпна дейност, които според него засягат националната сигурност, без нито да дефинира разбиране за национална сигурност, нито да укаже при какви условия я счита за накърнена. С това към нормативното понятие за организирана престъпна дейност е добавен нов определящ, но неопределен признак. От анализа на закона става единствено ясно, че тя може да се отрази отрицателно на ценност, известна на закона като национална сигурност. Систематичното тълкуване на това понятие с други нормативни източници разкрива близост с понятията вътрешна и външна политическа сигурност, която е групов обект на престъпленията по първите два раздела на Глава Първа от Особената част на НК и се включва в обекта на последния раздел. Това обстоятелство разкрива представата за връзка между организираната престъпна дейност и противодържавните престъпни дейности, повлияла законодателния възглед, отразен в ЗДАНС. Следва отново да се подчертае, че

Каре 11. ЗДАНС

Според чл. 4, ал. 1, т.4 и т. 12-16 посегателства срещу националната сигурност са престъпления, свързани с:

- участие на лица, заемащи висши държавни длъжности, в корупция и връзки с организираната престъпност (т. 4);
- незаконна международна търговия с оръжие, изделия или технологии с двойна употреба (т. 12);
- незаконно производство, съхраняване и разпространение на общоопасни средства, изделия или технологии с двойна употреба, наркотични вещества и прекурсори, когато това поражда опасност за нормалното функциониране на държавните органи (т. 13);
- трансгранична организирана престъпност, когато поражда опасност за националната сигурност (т. 14);
- незаконни миграционни процеси, застрашаващи националната сигурност (т. 15);
- сключване на неизгодни договори, изпирание на пари и усвояване на фондове на ЕС чрез измама (т. 16).

такава връзка не е обоснована и противоречи на действителността, в която двете явления са алтернативни (вж. Каре 4 по-горе).

3.6. На второ място, в разпоредбата на чл. 4, ал. 1, т. 4 ЗДАНС употребява понятието „организирана престъпност“.

Той има криминологичен, а не правен характер и неоправдано замества използвания в другите закони израз „престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение“ на престъпно сдружение, чието съдържание е ясно определено. С това законът не позволява да бъде еднозначно установено дали разбира организираната престъпна дейност като дейност или като организация. Колебанието по този основен въпрос замъглява смисъла на израза „участие на лица, заемащи висши държавни длъжности, в корупция и връзки с организираната престъпност“. Връзките на такива лица с престъпни сдружения се включват в популярното разбиране за корупция (понятието „корупция“ по ЗДАНС също е ново за законодателството и също е неопределено), а връзките с престъпна дейност се наричат участие в нея, а не участие във връзки с нея. Анализът на израза показва единствено близостта му с клиширани медийно използвани изрази, лишени от всякакъв нормативноустановим смисъл и поради това недопустими за употреба в закон.

3.7. На трето място, и този закон разпокъсва нормативния образ на организираната престъпна дейност, като формулира и третира като самостоятелни и независими от нея групи престъпни посегателства, представляващи нейни типични проявления.

Такива са международната търговия и други незаконни дейности с оръжие и наркотици, изпирание на пари, трафик на хора и др. За обозначаването им са използвани неточни изрази в отклонение от установените в други закони (например, „двойна употреба“ вместо „възможна двойна употреба“, „фондове на ЕС“ вместо „фондове на ЕС, предоставени на българската държава“), а групирането им е произволно (например, незаконни дейности с предмет общоопасни средства, изделия или технологии с двойна употреба, наркотични вещества и прекурсори са обединени в една разпоредба), като не е ясно защо именно тези проявления са сметнени за застрашаващи националната сигурност, а други не са (например, само международна, но не и вътрешна търговия с оръжие, усвояване на еврофондове с измама, но не и присвояването им). Също така не е обосновано защо законодателят счита някои дейности за явления, които винаги застрашават националната сигурност (незаконна международна търговия на изделия или технологии с двойна употреба и оръжие), докато при други това не е задължително (производство, съхраняване или разпространение на същите предмети).

IV. Възможни законодателни политики

1. Политика на вътрешна съгласуваност на нормативния профил

1.1. Първо, уеднаквяване на нормативния профил на организираната престъпна дейност в НК и ненаказателните закони. Това предполага уеднаквяване на използваните понятия, включително отстраняване на неточни синонимни изрази, и премахване на дублираните определения в полза на запазване на тези по НК (трафик на хора, изпирание на пари и др.).

1.2. На второ място, обогатяване на нормативния профил, тъй като в настоящия си вид има недовършен характер. Това налага целенасочени законодателни усилия за въвеждане на законови определения за тези понятия, които все още не са определени. Това се отнася особено за понятията за престъпна група и престъпна организация, родовото понятие за престъпно сдружение и пр.

1.3. На трето място, прецизиране на законодателния възглед за съотношението на понятията от нормативния профил помежду им и спрямо явления, несвързани с организираната престъпна дейност. В тази връзка следва да се подобри разграничението между престъпните сдружения и други форми на престъпно сдружаване (съучастие, предварителен сговор и пр.) и между престъпни дейности, които са възможен или типичен предмет на дейност на такива сдружения от дейности, несъвместими с организираната престъпна дейност (например тероризъм). Пак с тази цел следва да се преодолее стълкновение то между престъпни състави по НК, относими към организираната престъпна дейност. Сред тях са състави на трафик на хора, сводничество, порнография, продажба на неродено дете и др. Необходимо е да се премахнат нормативните образи на несъществуващи явления. Това ще позволи да бъдат преодолените непълноти и произтичащи от тях противоречия между разбирането за организирана престъпна дейност и близки явления.

1.4. По-нататък, консолидиране на политиката по определяне на наказателната отговорност за различни видове престъпления, извършвани в рамките на дейността на престъпни сдружения. За целта случаите на различно нака-

зателноправно третиране на дейности със съпоставима степен на обществена опасност трябва да бъдат отстранени. Сред тях ярък пример е регулацията на наказателната отговорност за извършване на забранени дейности с наркотични вещества. На ревизия подлежат разпоредби, които дефектно отразяват съществуващо явление и поради това не могат да се използват за борба срещу него (например сдружението по чл. 308, ал. 6, предл. II от НК).

1.5. Подобрено синхронизиране на наказателната политика с относими ненаказателни политики, сред които политиките по защита на пострадали и свидетели, политики по насърчаване на гражданското съдействие за разкриване на престъпления, превантивни политики за преодоляване на криминогенни рискови фактори и пр. Това ще повиши ефективността им, тъй като ще премахне случаите на противоречиво третиране на лицата, за които съществува опасност или които действително са пострадали от организирана престъпна дейност, от наказателния и ненаказателните закони.

2. Политика на съгласуваност с международни правни стандарти

2.1. Първо, изоставяне на юридическата техника на автоматично пряко възпроизвеждане на международния стандарт във вътрешноправна норма. Недостатъците на този подход бяха коментирани подробно по-горе. Преодоляването им изисква изграждане на законодателни навици за предварителна прогнозна оценка на ефектите, които въвеждането на съответната норма ще предизвика в правната среда, и сравнителна оценка на тези ефекти с политически търсените от законодателя.

2.2. Второ, изграждане на ефективна практика по въвеждане на международния стандарт в оригиналния му обхват и допускане на отклонение от него само след оценка за успешното му инкорпориране. Това ще ограничи случаите, в които международният стандарт поражда конфликт със самото си влизане във вътрешноправната среда, тъй като приложното му поле не е съобразено с това на действащи стандарти. В същото време ще улесни разпознаването на случаи, в които разширяването на стандарта действително се налага от автентични съображения за по-добра защита на обществото от определено отрицателно явление, а не е подчинено на стремежи за компенсиране на дефицити в компетентността на правоприлага-

щите органи, ресурсното им обезпечаване, комуникацията между тях и други проблеми, несвързани със законодателното регулиране на сектора.

2.3. Трето, съобразяване на препоръчителни международни стандарти. Придържането само към задължителните придава известна формалност и абстрактност на законодателния подход, като в значителна степен го лишава от необходимото равнище на приспособяване към актуалната действителност. Препоръчителните стандарти са източник на добри практики за прилагане на задължителните, чиито потенциал в момента почти не се използва от законодателя.

2.4. Четвърто, своевременно съобразяване на тенденциите в международно правното третиране на организираната престъпна дейност и сходните явления. Изпреварващото подготвяне на правната среда за въвеждане на нови международни стандарти още в процеса на тяхното създаване намалява сътресенията, които тя изпитва при въвеждане на стандарт, изискващ концептуална промяна в действащи режими и създаващ опасност от конфликт с тях. Тези законодателни усилия ще осигурят и своевременна защита на българското общество от отрицателно развитие на организираната престъпна дейност съобразно актуалните стандарти.

V. Библиография

Кирилица

- 1. Авторски колектив**, Наказателно право на НРБ. Особена част, София, 1987 г., т. II;
- 2. Вапцаров, Дим.**, Престъпна организация и престъпна група, сп. Правна мисъл, кн. 3 / 1962 г.;
- 3. Гиргинов, А.**, Провокация и престъпно сдружение, сп. Правна мисъл, кн.1/2001;
- 4. Петрунов, Г.**, Основни схеми за изпиране на пари от трафик на хора, РискМонитор, 2009 г.;
- 5. Пушкарлова, И.**, Толерантността на сържавата към наркотиците, Дневник, 19 дек. 2007 г.;
- 6. Пушкарлова, И.**, Форми на организирана престъпна дейност по НК на РБ (Дисертация), 2008 г.;
- 7. Пушкарлова, И.**, Организираната престъпност в Албания, Организираната престъпност на Балканите през погледа на законодателя, Фондация РискМонитор, 2008 г.;
- 8. Пушкарлова, И.**, Организираната престъпност в България, Организираната престъпност на Балканите през погледа на законодателя, Фондация РискМонитор, 2008 г.;
- 9. Пушкарлова, И.**, Значението на особените методи за определяне на понятието трафик на хора, сп. Съвременно право, кн.3/2009 (под печат).
- 10. Манчев, Н.**, Престъпления против Народната република, София, 1959 г.;
- 11. Марков, Р.**, Престъпна и правомерна дейност на множество лица, София, 2006 г., стр. 24 и сл.,
- 12. Михайлов, Д.**, Нови положения в Особената част на НК, София, 2003 г.;
- 13. Ненов, Ив.**, Наказателно право на НРБ. Особена част. София, 1956 г., Том I; Том II;
- 14. Стойнов, Ал.**, Наказателно право. Обща част, София, 1999 г.

Латиница

- 1. Broome, J.** Transnational Crime in the Twenty-First Century, Paper presented at the Transnational Crime Conference convened by the Australian Institute of Criminology in association with the Australian Federal Police and Australian Customs Service and held in Canberra, 9-10 March 2000;
- 2. Bruinsma, G., Bernasco, W.**, Criminal Groups and Transnational Illegal Markets, Crime, Law and Social Change, v. 41. Kluwer Academic Publishers, 2004;
- 3. Fijnaut, C., Bovenkerk, F., Bruinsma, G., van de Bunt, H.**, Organised Crime in the Netherlands (The Hague: Kluwer Law International, 1998);
- 4. Gambetta, D & Reuter, P.** Conspiracy Among the Many: the Mafia in Legitimate Industries, in G. Fiorentini and S. Peltzman, eds., The Economics of Organised Crime. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
- 5. Reuter, P.**, Disorganised Crime. Illegal Markets and the Mafia (Cambridge: MIT Press, 1986)

VI. Приложения

Приложение 1

СПРАВКА ЗА ДЕЙСТВАЩИТЕ АКТОВЕ,
ОТНОСИМИ КЪМ ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНА ДЕЙНОСТ

1. Ратифицирани международни актове

- Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност, Палермо, 2000 г. (Конвенцията от Палермо);
- Протокол за предотвратяване, спиране и санкциониране на трафика на хора, особено на жени и деца, в сила от 05.12.2001 г., допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност (Протокола от Палермо);
- Протокол срещу незаконния трафик на мигранти по суша, море и въздух, в сила от 05.12.2001 г., допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност;
- Протокол срещу незаконното производство и трафик с огнестрелни оръжия, техни части и компоненти, и боеприпаси, в сила от 28.06.2002 г., допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност;
- Протокол срещу незаконното производство и трафик с огнестрелни оръжия, техни части и компоненти и боеприпаси, в сила от 16.12.2005 г., допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност;
- Конвенция на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества, в сила от 19.10.1993 г.
- Конвенция на ООН срещу корупцията, в сила от 15.08.2006 г.;
- Конвенция на Съвета на Европа срещу трафика на хора, Варшава, 3 май 2005 г., в сила за Република България от 2007 г.;
- Конвенция на СЕ относно изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление, в сила от 1.10.1993 г.
- Наказателна конвенция на СЕ относно корупцията, в сила от 1.07.2002 г.;
- Конвенция на основание на чл. К.3 от Договора за Европейски съюз за създаване на Европейска полицейска служба (Конвенция Европол)

2. Международни актове, с които вътрешното право е хармонизирано

- Препоръка R (85) 11 на Комитета на министрите на Съвета на Европа към държавите-членки относно положението на жертвите според наказателното право и в наказателния процес, приет на 28.06.1985 г.;
- Препоръка 1545 (2002) на Парламентарната асамблея на съвета на Европа (ПАСЕ) – кампания срещу трафика на жени;
- Директива на Съвета на Европа от 11.02.2002 г. относно разрешителното за краткосрочно пребиваване, издавано на жертви на действия за подпомагане на незаконната имиграция или трафика на хора, които сътрудничат с компетентните власти;
- Резолюция на Европейския парламент относно експлоатацията от проституция и трафика на хора;
- Рамково решение на Съвета № 2002/629/JHA от 19/06/2007 г. относно борбата с трафика на хора
- Рамково решение на Съвета № 2004/68/JHA от 22/12/2003 относно борбата със сексуалната експлоатация на децата и детската порнография

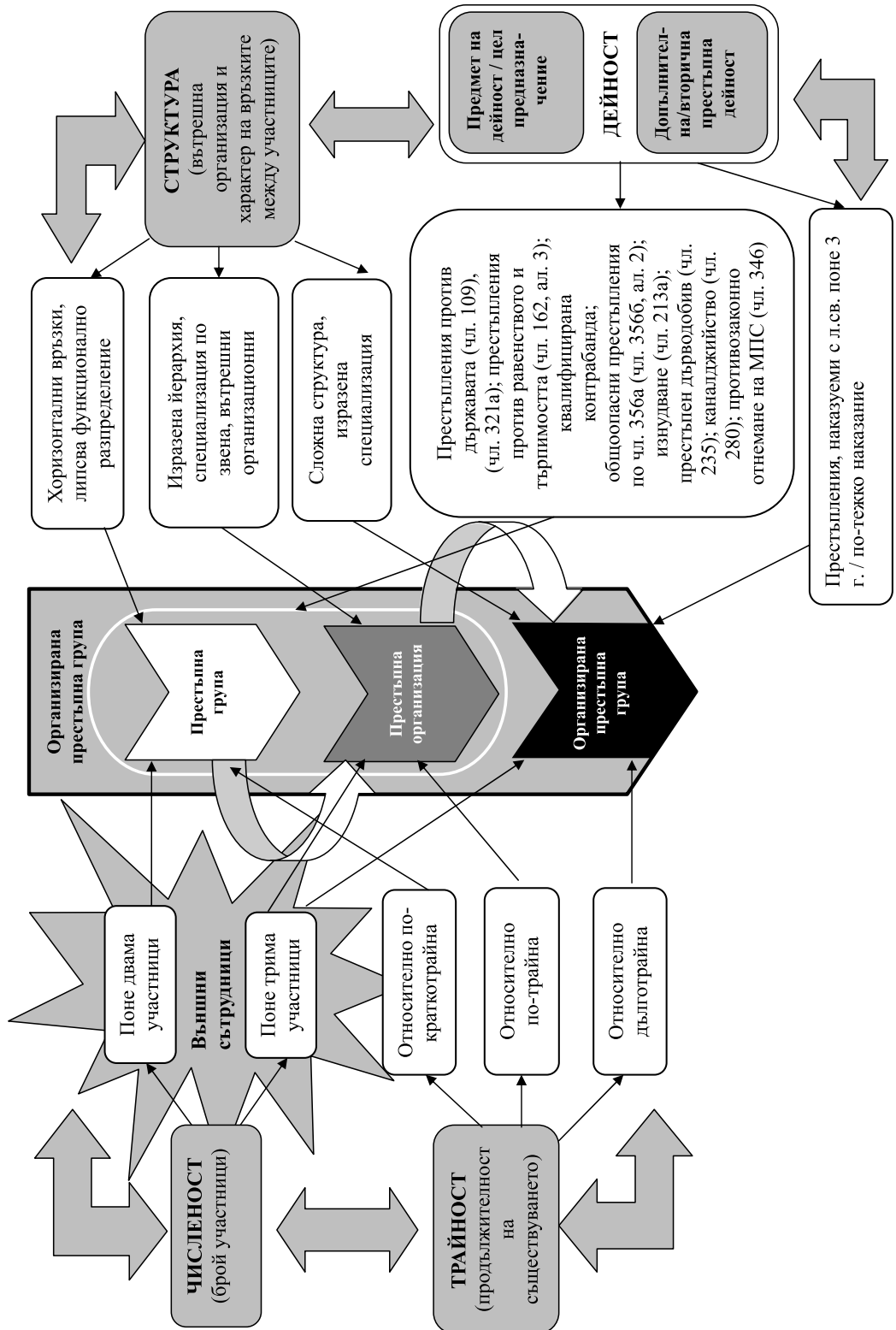
3. Основни национални актове

- Наказателен кодекс на Република България;
- Закон за борба с трафика на хора и Правилник за прилагането му, в сила от май 2003 г.;
- Закон за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство и Правилник за прилагането му;
- Закон за мерките срещу изпирането на пари, 1998 г., и Правилник за прилагането му
- Закон за отнемане в полза на имуществото, придобито от престъпна дейност
- Закон за специалните разузнавателни средства

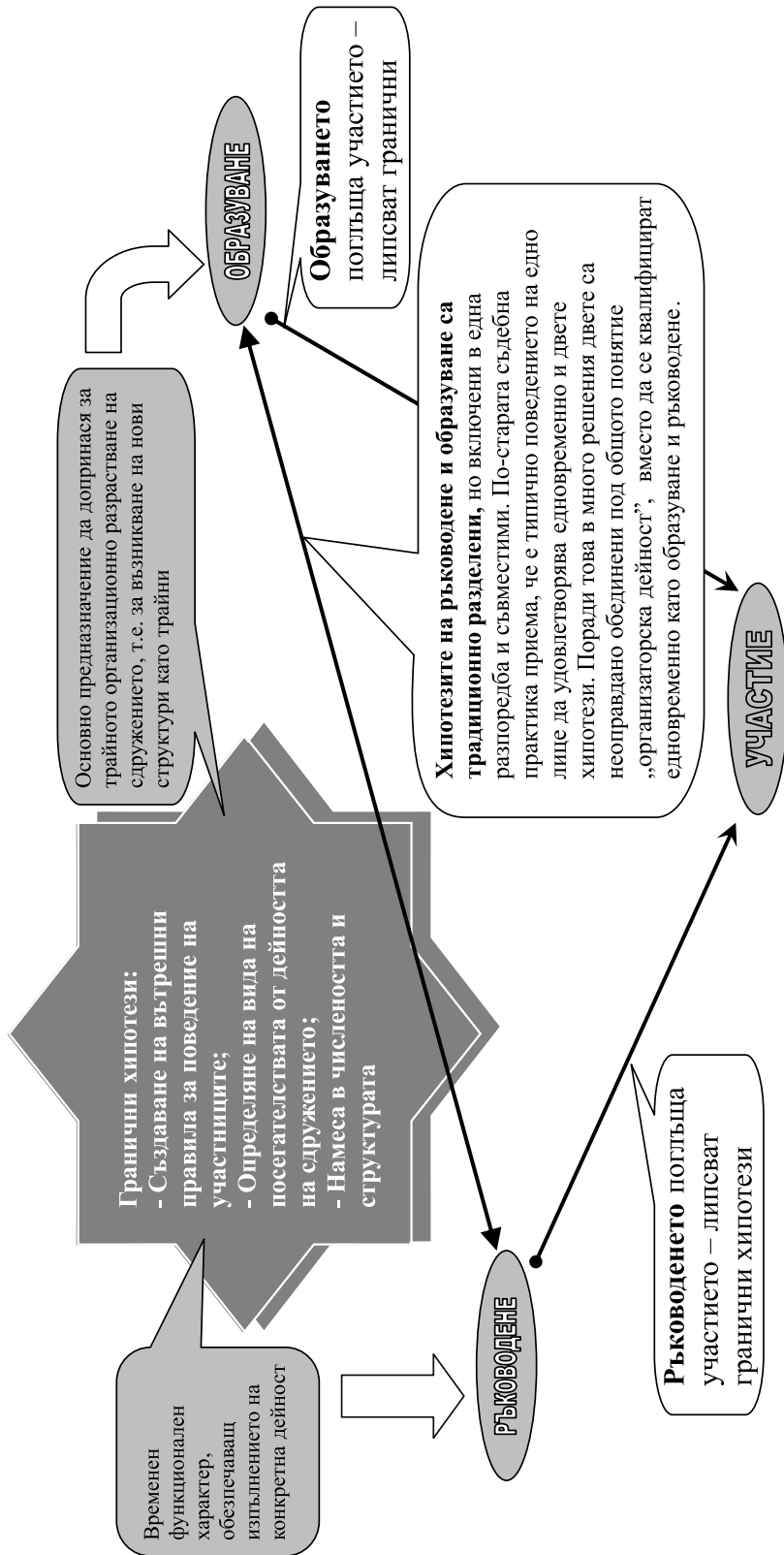
ПРИЛОЖЕНИЕ 2

НОРМАТИВЕН ПРОФИЛ НА ПРЕСТЪПНОТО СДРУЖЕНИЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

ОТНОШЕНИЕ МЕЖДУ ФОРМИТЕ НА ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНА ДЕЙНОСТ

ISBN 978 954 92501 1 4